

TIPOLOXIAS DE CONSTRUCCIÓNNS TRADICIONAIS. E OS SEUS APROVEITAMENTOS ENERXÉTICOS.

Montserrat Rodríguez Paz

Coñecer e protexer o Patrimonio?

Rexurdimento (s. XIX): Proceso e reivindicación da lingua e a cultura galega, mais sen referentes á arquitectura.

Xeracións Nós: Idea dunha arquitectura entroncada no vernáculo dende finais dos anos 1910.

Rexionalismo (Iglesias Veiga): Valoración do Patrimonio arquitectónico, identificando os rasgos singulares.

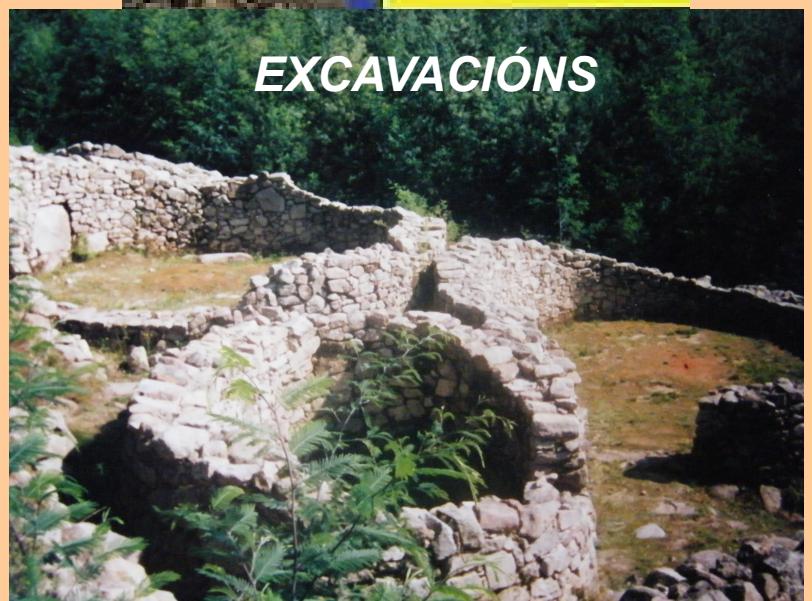
O marco legal: do internacional ao autonómico.

Carta de Venecia de 1964: (Preámbulo) “*O patrimonio histórico eríxese en portavoz dunha mensaxe cultural do pasado, ao recoñecer a responsabilidade que implica a súa conservación coa finalidade de garantir a súa transmisión a xeracións futuras. É esencial que os principios encamiñados á restauración dos monumentos sexan prestablecidos e formulados a nivel internacional, deixando que cada país os aplique tendo en conta a súa propia cultura e as súas propias tradicións.*”

Lei 16/1985 de 26 de xuño do Patrimonio Histórico Español.

Lei 8/1995, de 30 de outubro do Patrimonio Cultural de Galicia.

Lei 9/2002, do 30 de decembro ordenación urbanística e protección do medio rural de Galicia, coas modificacións derivadas da Lei 15/2004, do 29 de decembro (LOUGA)

EXCAVACIONES

ARQUEOLOGÍA / INVESTIGACIÓN I

ARQUEOLOGÍA DEL PAISAJE

EL ÁREA BOCETO : FURELOS ENTRE LOS TIEMPOS PALAEOLÍTICOS Y MEDIEVALES

(Campañas de 1987, 1988 y 1989)

Felipe Cidella Boada (dir.)
Jesús A. Martínez Rodríguez
Domingo González Lamas
Manuel Díaz Pascual
Manuel González Moreno
Fernando Intxaurrondo
Flor Mencía Prado
Marta Fernández Martínez
Peregrina Rodríguez Prado
Jesús Vázquez Llamazares

NA ESCOLA

Que debemos conservar?.

Edificios, conxuntos e elementos de interese histórico, artístico, arquitectónico e/ou ambiental.

Xacementos e elementos arqueolóxicos.

Calquer outro elemento que por aplicación da Lexislación vixente e a iniciativa das administracóns competentes e dos Concellos, se determine.

3 NIVEIS DE PROTECCIÓN do PATRIMONIO HISTÓRICO:

Patrimonio Histórico Español. (Lei 16/1985, art.1)

Inventario Xeral de Bens Mobles. (Lei 16/1985, art 26): Catálogos PXOUM

BIC (Bens de Interese Cultural) - Rexistro Xeral de BIC - Ministerio Cultura.

Monumentos: Pazo de Gondomar (1999), Colexiata Sta. Mª Vigo, Antiga Estación Ferrocarril de Vigo, etc... (589 en Galicia)

Xardíns históricos: O Pasatemos (Betanzos) e o Conxunto do Pazo de Láncara/Mariñán (2)

Subcategorías: Petroglifos, Fortalezas, hórreos e cabazos.

Conxunto histórico: Casco Histórico de Redondela, Casco Vello Vigo. (49 en Galicia)

Sitio Histórico: Os muíños do Folón/Picón, Festa do Corpus, Illa S. Simón... (15 en Galicia)

O marco legal

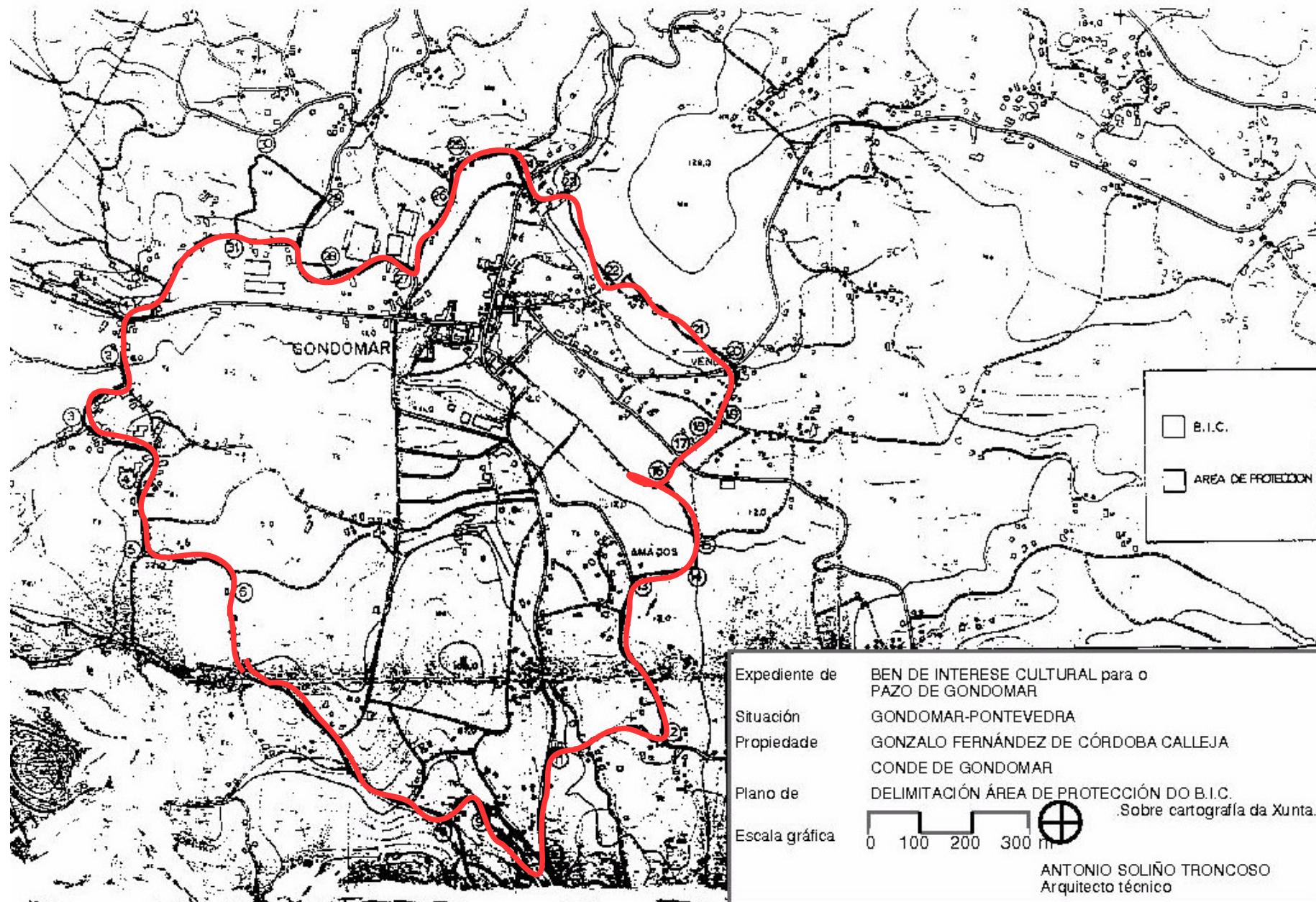
ÁREAS DE PROTECCIÓN:

10 metros elementos etnográficos comúns non inventariados: hórreos, pombais, muíños, petos, fornos, etc.

50 metros elementos etnográficos inventariados: hórreos, pombais, cruceiros, ...

100 metros elementos arquitectónicos relixiosos (mosteiros, conxuntos parroquiais, igrexas, capelas, santuarios, cimiterios...); *arquitectura civil* (pazos, casa grandes, edificios senlleiros, vías romanas, pontes, ...) e *arquitectura militar* (castelos, baterías, murallas,)

200 metros, cando se trata de restos arqueolóxicos (mámoas, domens, petroglifos, castros, etc...)

Expediente de

BEN DE INTERESE CULTURAL para o
PAZO DE GONDOMAR

Situación

GONDOMAR-PONTEVEDRA

Propiedade

GONZALO FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA CALLEJA
CONDE DE GONDOMAR

Plano de

DELIMITACIÓN ÁREA DE PROTECCIÓN DO B.I.C.

Escala gráfica

Sobre cartografía da Xunta.
0 100 200 300 m

ANTONIO SOLIÑO TRONCOSO
Arquitecto técnico

O marco legal

NIVEIS DE PROTECCIÓN:

PROTECCIÓN INTEGRAL: Bens de interese histórico, artístico, cultural ou etnográfico, con notables calidades arquitectónicas, ou singulares de gran valor e rareza, que aconsellen a súa conservación total.

PROTECCIÓN ESTRUCTURAL: Bens nos que interesa conservar a súa fachada, patios interiores estructurais e tipolóxicos básicos e distribución dos espazos.

PROTECCIÓN AMBIENTAL: Bens sin un valor destacado, mais forman parte dun espazo ou ambiente urbano característico.

O marco legal

TIPOS DE OBRAS PERMITIDAS:

Conservación

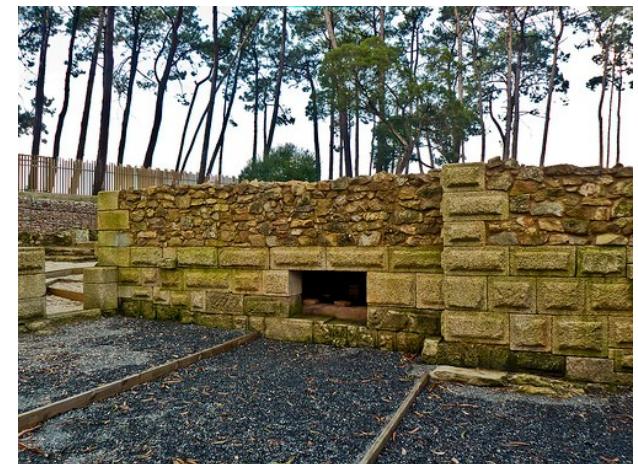
Restauración

Consolidación

Rehabilitación

Structuración

Modificación de planta

O marco legal

CAL É A FINALIDADE DE TUTELAR O NOSO PATRIMONIO?

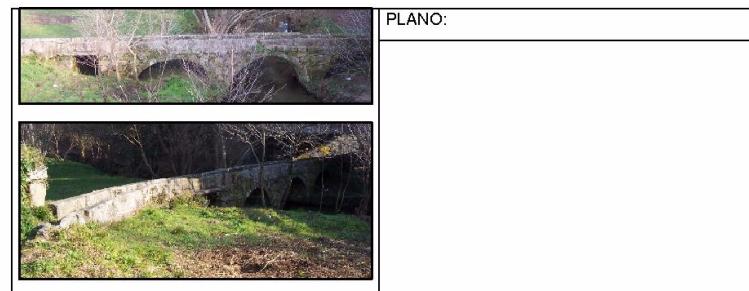
1. *Coñecemento e identificación material e sinificativa dos bens que integran o Patrimonio Cultural: Catálogos de Patrimonio*
2. *Protección xurídica (determinación do estatuto xurídico de protección, creación dunha estrutura administrativa e dotación económica axeitada).*
Comisións de Patrimonio provinciais e autonómicas. Incluso locais.
3. *Determinación de criterios e estratexias de intervención.*
4. *Difusión ou valorización:* Deputación Pontevedra, Fundación Barrié de la Maza, Servizos de Publicacións dos Concellos, Institutos de Estudios locais...

Concello de CAPELA, A

Denominación	Parroquia/Lugar		
ARQUEOLOXÍA:			
Mámoas e dolmens			
Mámoa da Pena da Escaleira	Caaveiro (San Braulio)/Ameneiro		
Mámoas de Forgeselo (14)	Caaveiro (San Braulio)/Ameneiro		
Mámoa da Pena da Lama	Cabalar (Santa María)/Formeiriz		
Mámoas do Alto da Serra II (3)	Cabalar (Santa María)/Fornelos		
Mámoas da Lousera Alta (4)	Cabalar (Santa María)/Pena da Lama		
Mámoas de Grula (4)	Cabalar (Santa María)/Villardemouros		
Mámoas de Pena Grande (2)	Capela, A (Santiago)/Serra		
Mámoas do Alto da Serra I (3)	Capela, A (Santiago)/Serra		
Castros			
Castro do Cruceiro da Porta	Caaveiro (San Braulio)/Porta		
Medieval			
Colexata de San Xoán de Caaveiro	Capela, A (Santiago)		
ARQUITECTURA:			
Casas e pazos			
Casa en Paizáns	Caaveiro (San Braulio)		
Casa da cura en O Pazo	Capela, A (Santiago)		
Casa nas Neves	Capela, A (Santiago)		
Casa nas Neves	Capela, A (Santiago)		
Casa nas Neves	Capela, A (Santiago)		
Casa Rectoral	Capela, A (Santiago)		
Arquitectura relixiosa			
Igrexa parroquial de San Braulio	Caaveiro		
Igrexa parroquial de Santa María	Cabalar		
Igrexa parroquial de Santiago	Capela, A		
Capela de O Pazo	Capela, A (Santiago)		
Capela de San Roque de Val	Capela, A (Santiago)		
Emida da Nosa Sra. das Neves	Capela, A (Santiago)		
ETNOGRAFÍA:			
Cruceiros e Petos de Ánimas			
Cruceiro da Igrexa de Santiago	Capela, A (Santiago)		
Cruceiro de Pedra Maior	Capela, A (Santiago)		
			

PLAN DE ORDENACIÓN MUNICIPAL DE GONDOMAR. CATÁLOGO DE BENS CULTURAIS PROTEXIDOS

CLASE ELEMENTO: Arquitectura	TIPOLOXÍA: Civil	Nº FICHA: 67
DENOMINACIÓN DO BEN: Acueducto do Bravo		
TITULARIDADE: Pública		UBICACIÓN: Gondomar (San Bieito)/Bravo
CONTORNO: Localizado no barrio do Bravo, sobre as augas do río Zamáns, formando parte da canle de regadio, que une o seu inicio (Vilaza) coas terras de Baludio (Mañufe), próximo aos IES Terra de Turonio e IES Pedra da Auga. Na actualidade baixo unha ponte da Circunvalación de Gondomar.		

DESCRIÓN:
Tendo en conta a inscrición existente nunha rocha, próxima ao seu percorrido, poderíamos estar ante unha construción do século XVII: "LA JUAN PSE ANO DE 1696" (Hoxe ilexible)
Trátase dunha construción de trazado curvilíneo, realizada en cantería de granito, con sillería de labra tosca para as doelas e pilastras, mentres que os macizos presentan cachotería. A canle é de sección en U, enlousado o seu fondo.
O alzado do acueducto amosa unha plataforma horizontal, salvando o desnivel do terreno, dando lugar a cinco vans: os centrais son arqueados (medio punto) e os extremos alintelados, con arcos conopiais de tres puntos, constituindo estés o elemento máis peculiar da construción. Os ocios extremos teñen forma de gabias para salvar as enchentas do inverno.

BIBLIOGRAFÍA
SOLÍÑO TRONCOSO, Manuel; MOSQUERA VELEIRO, José Luis; SOLÍÑO TRONCOSO, Alfonso; SOLÍÑO TRONCOSO, Antonio: <i>Gondomar. Historia, Arte y Territorio</i> . Ir Indo Edicións. Vigo, 1995.(Páxinas 227, 234-236)

CATEGORÍA	ÁMBITO PROTECCIÓN	NIVEL DE PROTECCIÓN
Incluido catálogo	Galego	Estructural [8.0.1.-1,2,3,4]
ORDENANZA DE APLICACIÓN		
ESTADO DE CONSERVACIÓN		Protección patrimonio arquitectónico: 8.4
		Bo pero está fóra de servizo, semella que está sendo utilizado como camiño de paso. O seu contorno conservase en bo estado, formando parte do "Paseo polo río Zamáns", que está en vías de preparación.
CLASIFICACIÓN DO SOLO	Rural	
CONDICIONES DE USO	PERMITIDOS	Os que establece o nivel de protección.
	PROHIBIDOS	Tódolos demais
OBSERVACIONES		

ARQUITECTURA POPULAR:

SEGUNDO AS ORDENANZAS: (50 m. de protección)

De uso laboral: hórreos, alpendres, muíños, alxibes, chemineas fabrís, lagares, ...

De uso recreativo: torreiros, palcos.

De uso relixioso: cruceiros, petos de ánimas, capelas, ...

De uso doméstico: casas, currais, peches e portóns, enreixados e portais, chemineas, galerías, escudos, inscricións.

De uso público ou comunitario: rúas, pontes e pasais, lavadoiros, fontes, presas e canles, varandas, luminarias, bancos, quioscos, miradoiros, pérgolas, escudos, atrios ...

De uso laboral: Os muíños

1.- MUÍÑOS:

Segundo a fonte de enerxía:

De auga

Os de rodicio vertical

Os de rodicio horizontal:

De cubo

De canle

Os de marea

De vento

Segundo o propietario:

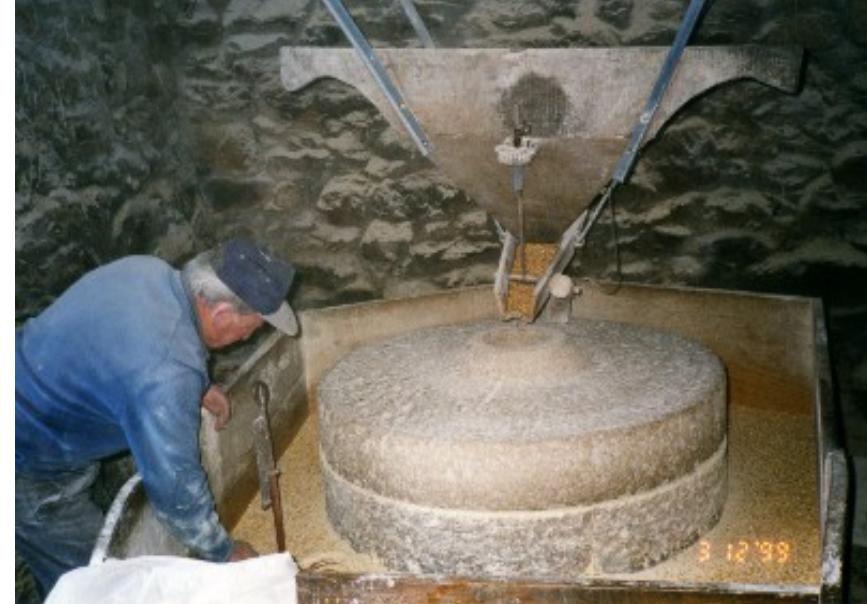
De maquía ou de herdeiros

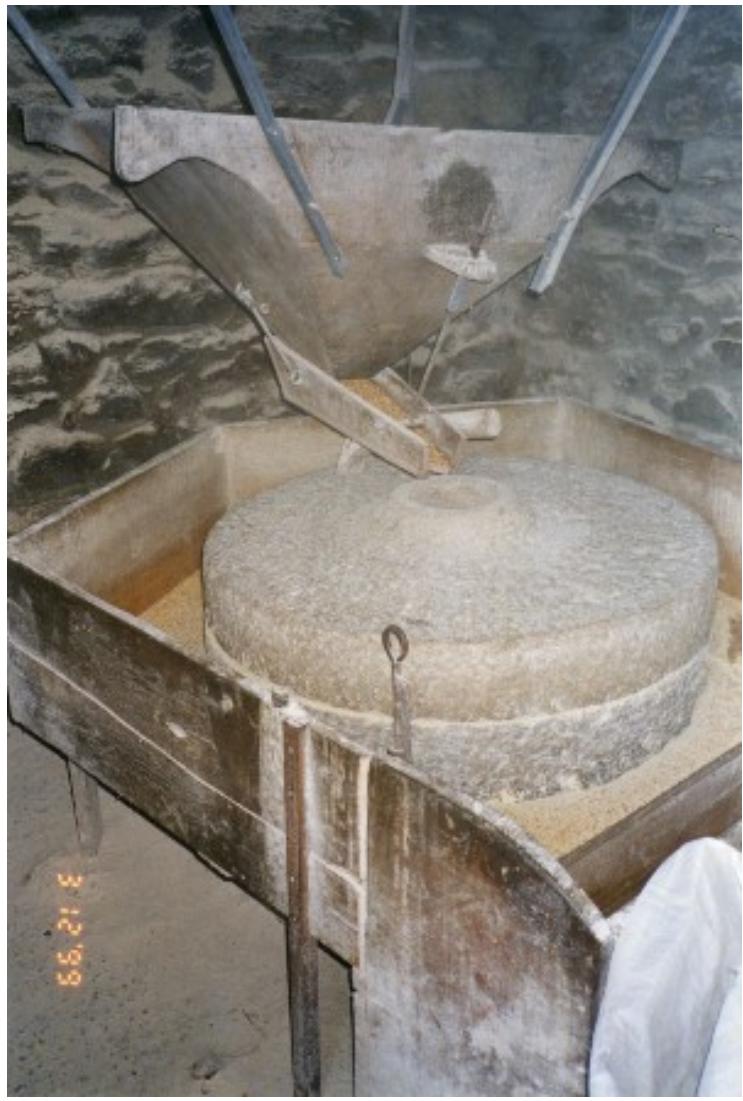

Constitúen uns dos elementos más definitorios da economía familiar e rural da Galicia de séculos pasados. Se nos hórreos gardábase o gran, unha vez colleitado, nos muíños transformábase en óleo, fariña ou picón para o consumo humano (amasar e coce-lo pan) e dos animais.

De uso laboral: Os muíños

De uso laboral: Os muíños

Cando o presente e o pasado conviven...!

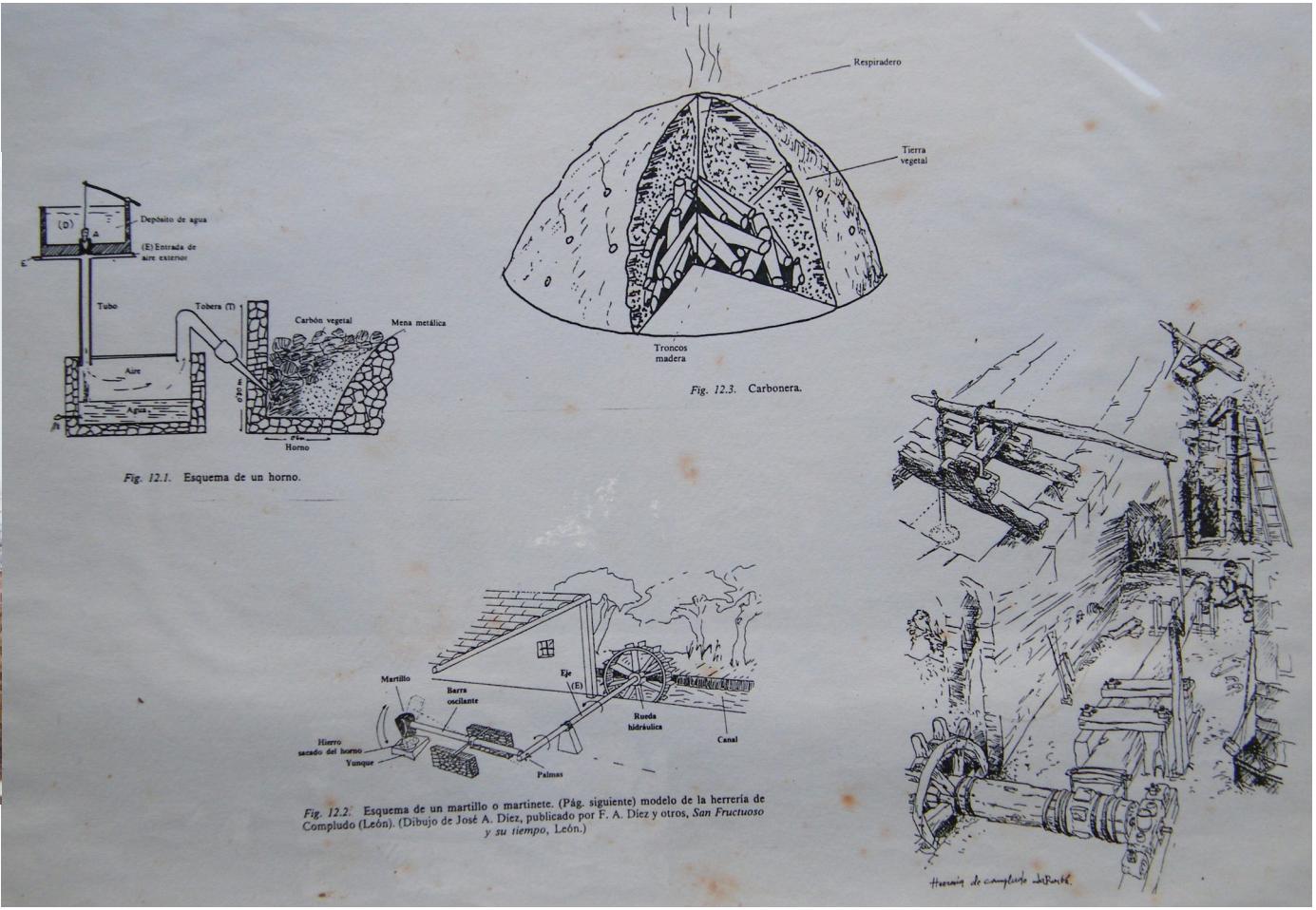

O muíño de Maquía de Zamáns

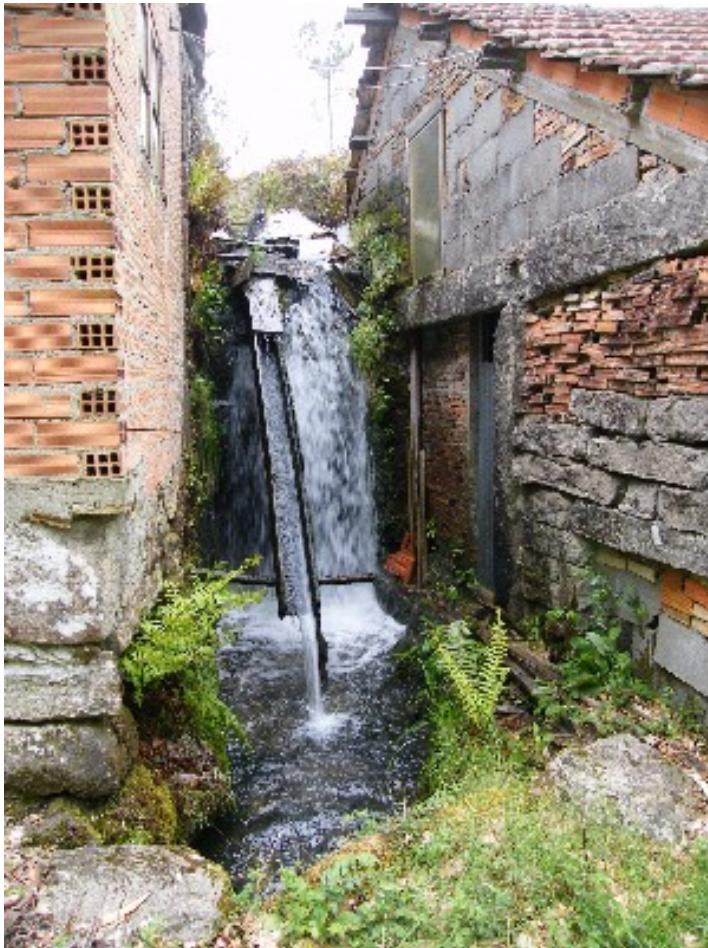
De uso laboral: Os muíños

De uso laboral: As ferrerías

De uso laboral: As ferrerías

De uso laboral: Os aserradoiros

**Señor Domingo – Cristelos Barrantes
2008**

40 CASAS DE CRISTELOS - EN TOMIÑO - RECIBÍAN NOUTRORA ENERXÍA DA RODA HIDRÁULICA TRADICIONAL QUE MANTÉN VIVA O SR. DOMINGO

ANABEL/ANDREA PAREDES. - *O señor Domingo leva ás súas costas 92 anos de experiencia, que quer transmitir ás xeracións futuras, polo que non se cansa de contar as vellas historias da súa vida. Hoxe adicou un anaco do seu tempo, ás alumnas do IES Tomiño, para contarnos algunas delas, que ás veces son difíciles de escoitar polo marmurio da auga que cae sobre a vella roda de madeira do reducio e a súa calada voz.*

1-Este serradeiro foi construído por vostede ou foi herdado?

Non, gran parte da construción herdeina do meu pai, xa que este serradeiro antigaamente era unha vivenda. A comezos dos anos 50 decidín darlle vida a este lugar e convertilo nun lugar útil para os meus veciños.

2- Que quere decir vostede cando fala de “un lugar útil para os seus veciños”?

Refírome a que lle din luz a 30 casas, moía gran para os veciños de Barrantes e forxaba ferramentas na fragua que fixen cun vello bidón de ferro que adaptei ás miñas necesidades.

3- En que data construiu o serradoiro?

A finais dos anos anos 50, aproximadamente no ano 1958. Meu pai non cría nas miñas capacidades, empecei sen ningunha maquinaria e hoxe en día elas ocupan a meirande parte do meu serradoiro.

4- Xa ten pensado que facer co seu aserradoiro cando vostede falte?

Sí! Fillos non teño, e os meus sobriños teñen un bo posto de traballo, polo que non queren saber disto (ri). Escoitei ruxerruxes de que o concello está interesado en comprar o meu serradoiro, aínda que non viñeron falar conmigo, pola contra hai varias persoas (particulares) que sí están interesadas e xa me falaron. Polo de agora non hai nada decidido.

5-Sabemos que vostede é famoso polos seus baldes, qué hai de certo?

Si, levo desde que empecei neste oficio facendo baldes. Sempre os fago a ollo, e da a casualidade que o seu tamaño soe ser sempre semellante. Hoxe en día, debido á miña avanzada idade, son escasos os baldes que fago (é a miña forma de entretermel), sóenmos pedir por encarga e xa son coñecidos en boa parte do mundo. De feito estes útiles aparellos para transportar a auga, que fago con madeiras nobles e metais, xa viaxaron ata Alemaña, Venezuela, Bos Aires, Suiza e Francia.

6- Cantas horas traballa diariamente e cal é o material que usa?

Para mim esta tarefa é como un xogo, non teño horario aínda que non podo dedicar todo o meu tempo a este traballo, posto que de cando en vez, teño que ir ao campo, limpar a levada. A miña principal ferramenta é a madeira, especialmente de piñeiro.

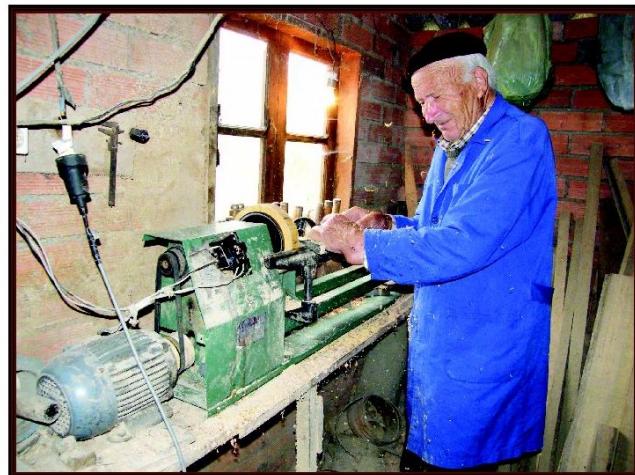
7.- En que está a traballar neste momento?

Estou a tornear as patas dunha mesa, sen planos, para a festa de San Xosé Obreiro en Cristelos, para primeiros de maio. Pedíuño a Comisión de Festas e non podo deixar de traballar nestes días.

O resto da entrevista discorreu entre os muros do seu serradeiro, escavado na rocha viva dun pequeno outeiro de Cristelos; todo un enxeño tradicional de auga, no que o Sr. Domingo reciclou toda sorte de materiais e obxectos para obter enerxía que moven as súas máquinas de puír, cortar táboas de ata 7'5 metros de longo (único aserradoiro da comarca que pode facelo), as luces dos dous alpendres, ...

Hai pouco entráronlle a roubar e o noso protagonista volveuse un pouco más desconfiado, electricando a porta de entrada do edificio. ¡Alomenos levaranse un bó susto se queren volver entrar! (volve rir).

Despedímonos apenados de non poder adicar máis tempo ao Sr. Domingo, agradecéndolle o seu tempo e a súa amabilidade e desexándolle que teña moita sorte e que atope un bo comprador que queira perpetuar o seu bo facer.

De uso laboral: Os batáns

De uso laboral: As Salinas

EXEMPLOS:

- 1.- As salinas romanas en Vigo: O Areal. Factoría da Alameda
- 2.- As salinas de As Rabaseiras (Coruxo)
- 3.- As salinas da Foz do Miñor/Baiona
- 4.- As salinas de Vilaboa
- 5.- As salinas da Figueira da Foz

SECCIÓNES:

- 1.- Estanque de concentración: onde se retén a auga subministrada pola marea.
- 2.- Balsas de quentamento ou evaporadores.
- 3.- Balsas de cristalización ou cristalizadores divididos en eiras.
- 4.- Recollida e amoreamento do sal.

De uso laboral: As Salinas

1 Kgr. H₂O = ± 965'6 gr. auga e 34'4 gr. de
outros compoñentes
(sendo dominante o Cloruro Sódico)

(UM CRISTAL DE SAL)...

é um sopro de vento,
é um pedaço do mar,
é um átomo do sol,
é uma lágrima,
é uma gota de suor.

É por isso,
Água, Terra, Fogo, Ar
e também trabalho,
muito trabalho;
é tudo e é apenas
um pequeno cristal de sal...

Salinae – Areal Vigo

<http://www.museodomar.com/salinae/>

- Situadas a 6'60 metros de profundidade respecto da rúa.
- Atopadas no 1998 e musealizado dez anos máis tarde (Unidades Didácticas)
- Ocupan 300 m²
- Elementos: depósitos, cavidades profundas onde se acumulaba a auga do mar; zonas de evaporación, de menor altura para que a auga puidese quecer; e as paredes destinadas á cristalización da sal.

Salinae

Recreación Uxío Noceda http://usuarios.multimania.es/Uxio_Noceda/romanizacion.htm

As Salinas da Rabadeiras. Xunqueira do Lagares

As Salinas da Rabadeiras. Xunqueira do Lagares

No 1675 o bispado de Tui concede ao veciño de Vigo B. Tavarés e Velasco “*el aprovechamiento de nra. junquera que llaman de Corujo con el objeto de mandar fabricar las moliendas q. quisiere q. pa. sal comun por la grande falta que de ellas se experimenta en aquel contorno así como también el de los pescados q. subieren con las crecientes del mar a la tabla de dha. junquera por las puertas que Vbiere en los paredones*”.

(Cosas Goberna e Hidalgo Cuñarro: Las salinas de Vigo. Aproximación al estudio de las salinas de la desembocadura del Lagares – Vigo IEV).

- Semella que as salinas estaban en funcionamento.
- Que o señor Tavarés planeaba mellorar o tratamento industrial do sal obtido, mais non plasmou o seu proxecto.
- En 1694 Tavares Velasco traspasaba os seus dereitos obtidos da mitra tudense ao Marqués de Valadares a cambio de medio real de vellón por cada fanega de sal obtida en As Rabadeiras

As Salinas do Ulló. Barrio de Paredes (Vilaboa)

- Explotadas polos xesuítas nas primeiras décadas do s. XVIII. Só unha perivivió ate o reinado de Carlos III, coa expulsión dos relixiosos (1767)
 - Varias salinas localizadas nun lugar de chairas intermareais.
- Abandonadas as salinas a estrutura pétreas perimetral reutilizouse para un muíño de mar (forza hidráulica), cara á finais do s. XIX:

De uso laboral: As Telleiras

Telleira de Xoán Noia

Dena
(Sta. Eulalia/Seixiños)
Concello de Meaño

Antiga instalación adicada á elaboración de tella, ladrillo e outros elementos de construción, tendo como materia prima o barro.

Trátase dunha construcción de planta rectangular, cunha estructura prismática ou tronco-piramidal, conformada por dúas partes: unha parte soterrada (a caldeira) que era a cámara de combustión e outra que arranca desta (medio soterrada), e que constituía o forno ou cámara de cocción.

A construcción estaba rodeada de pedra e recubríase interiormente de material refractario (ladrillo). Saíndo das paredes un arcos (arcación) con ladrillos de cuña, xuntábasen no centro apoiados nunha viga (O potro) e dende este partían vigas menores, que formaban un emparrado ou Rede.

A caldeira comunicábase coa leñeira por unha porta de pequenas dimensíons, que servía para a alimentación de combustible, retirada da borralha e control da cocción.

Ó redor do edificio abríase unha eira onde tendíanse as tellas para que secasen.

En tempos existiron máis telleiras en Meaño: unha en Coirón e tres nos Seixiños. Esta de Seixiños fixo a súa última tempada no verán do ano 1989 (última telleira en funcionamento) e da única que se conservan restos importantes na zona.

Os hórreos

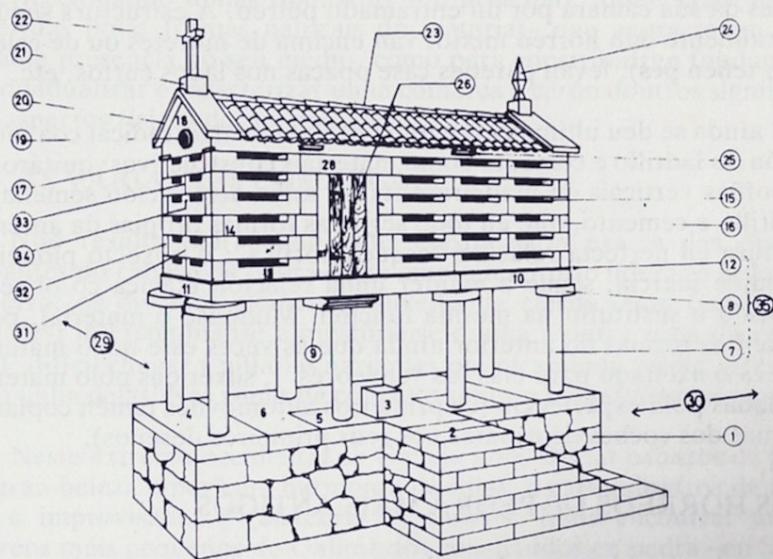
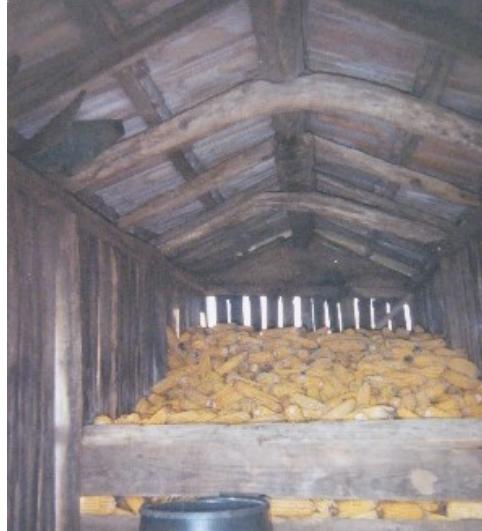

FIG-1
esquema xeral do hórreo de pedra de pés e capas

1	repisa ou cepa	2	patín	3	pínl ou polo
4	xugo	5	zapata	6	alimpeiro
7	pé	8	capa ou tornarratos	9	capa da entrada
10	xugas ou trabe	11	testeiro	12	os soños, o tremhado
13	sobrepontes, sobretrabes	14	duela, doela ou dovela	15	aires ou ventos
16	esquinai	17	tapete	18	pinche ou pinchón
19	aire do pinche	20	sobrepenas	21	cepo, pedestal
22	cruz	23	telado	24	tampón ou lamenteón
25	cabeza de trabe	26	porta	27	portales
28	lintel	29	penal, pinchón ou testa (parte)	30	costal (parte do).
31	testeiro intermedio	32	cabeza de duela	33	unha unión.
34	unha asento	35	a grade		

*Hórreo en forma de L
Simes (Meaño)*

*Interior muíño Beade
(Sto Estevo - Vigo)*

Hórreo da parroquial de Lira

*Hórreo na parroquial de
Meaño*

*Hórreo en Villarbón
(Ancares)*

Uso recreativo:

SEGUNDO AS ORDENANZAS: (50 m. de protección)

- **De uso laboral:** hórreos, alpendres, muíños, alxibes, chemineas fabrís, lagares, ...
- **De uso recreativo:** torreiros, palcos.
- **De uso relixioso:** cruceiros, petos de ánimas, capelas, ...
- **De uso doméstico:** casas, currais, peches e portóns, enreixados e portais, chemineas, galerías, escudos, inscrícionis.

De uso público ou comunitario: rúas, pontes e pasais, lavadoiros, fontes, presas e canles, varandas, luminarias, bancos, quioscos, miradoiros, pérgolas, escudos, atrios ...

Uso relixioso

SEGUNDO AS ORDENANZAS: (50 m. de protección)

- **De uso laboral:** hórreos, alpendres, muíños, alxibes, chemineas fabrís, lagares, ...
- **De uso recreativo:** torreiros, palcos.
- **De uso relixioso:** cruceiros, petos de ánimas, capelas, ...
- **De uso doméstico:** casas, currais, peches e portóns, enreixados e portais, chemineas, galerías, escudos, inscrícionis.

De uso público ou comunitario: rúas, pontes e pasais, lavadoiros, fontes, presas e canles, varandas, luminarias, bancos, quioscos, miradoiros, pérgolas, escudos, atrios ...

Uso doméstico

SEGUNDO AS ORDENANZAS: (50 m. de protección)

- **De uso laboral:** hórreos, alpendres, muíños, alxibes, chemineas fabrís, lagares, ...
- **De uso recreativo:** torreiros, palcos.
- **De uso relixioso:** cruceiros, petos de ánimas, capelas, ...
- **De uso doméstico:** casas, currais, peches e portóns, enreixados e portais, chemineas, galerías, escudos, inscrícionis.

De uso público ou comunitario: rúas, pontes e pasais, lavadoiros, fontes, presas e canles, varandas, luminarias, bancos, quioscos, miradoiros, pérgolas, escudos, atrios ...

Uso doméstico

Uso doméstico

Uso doméstico

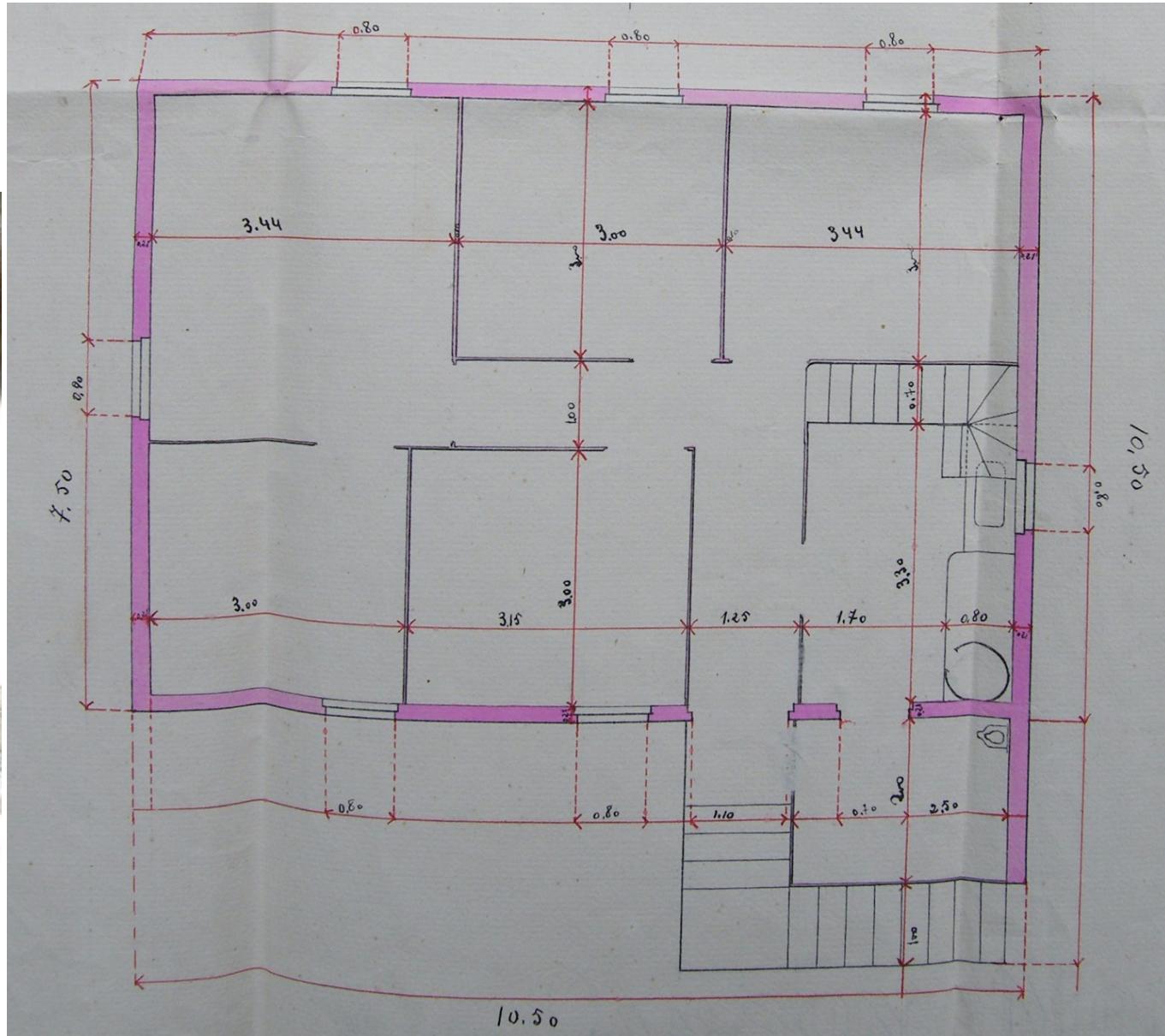
Presupuesto que presenta Rogelio
Lorenzo para las obras que en
Gondomar barrio

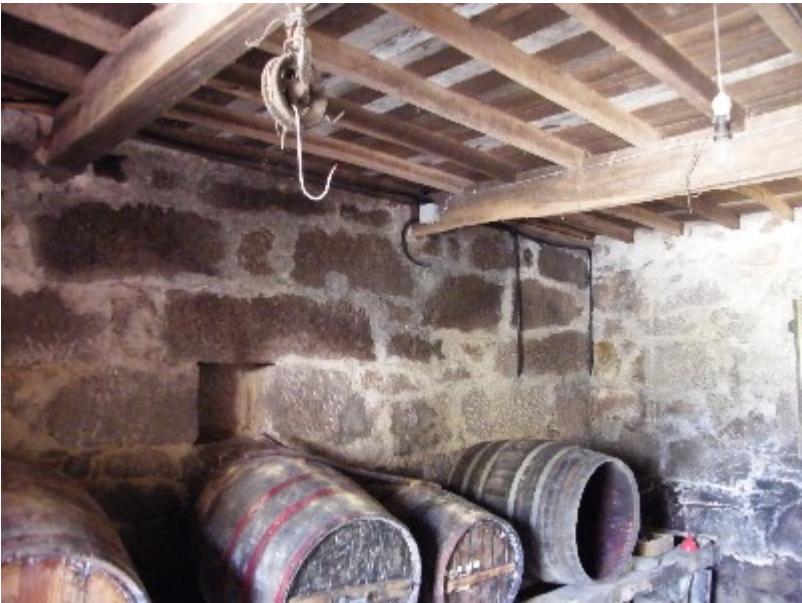
ejecuta D. Domingo Mendero de
esta parroquia.

Presios de Cantería

Unidades de obra	Presios por unidad	Unidades	Presales brutos
1º 20 Metros muro en cimento con solera	a 22	22	440
2º 92 Metros manposteria en planta baja	a 24	3108	
3º 132 Metros perimetral de 0'28 y 0'21	a 20	2420	
4º 10 piedatios escalera con muros de can so y cimientos	a 400	400	400
5º Una Piedra planta fuego berlida ro y un horno de labrillo	a 120	120	120

Casa de Carmen a Rusa nas Rasas - Gondomar

Uso doméstico

Uso doméstico

Uso doméstico: Alpendres

Alpendre Morgadáns - Gondomar

Teito alpendre Vita e Mundo na parroquia de Simes - Meaño.

Uso Público ou Comunitario